

Czigány Lóránt

HÁROM EGYÜGYŰ TÖRTÉNET

Mennyezetsüllyedés

Báró Sülysápi Agenor, huszonnyolc éves matematikus a pusztulásra ítélt, de egykori fényűző életmódja emlékét őrző uralkodó osztály leszármazottja, amikor 1956 decemberében Oxfordba került, nagy légtérű, párkánykoszorúval díszített szobát bérelt egy sötétvörös téglából épült házban.

Ha nem volt kedve bemenni az intézetbe, hanyatt feküdt az ágyon. Ilyenkor változva a fogrovas párkányt és a mennyezet hajszálrepedéseit tanulmányozta. Egy alkalommal különös érzés kerítette hatalmába: a mennyezet süllyed. Igen, alig észrevehetően, de süllyedt. Báró Sülysápi Agenor, huszonnyolc éves matematikust ez felletőbb nyugtalanította. Nyugtalanúsága napok alatt annyira fokozódott, hogy elhatározta, utánajár a dolognak. Mert hátha csupán érzéki csalódásról van szó?

Különleges pontosságú mérőműszereket hozott a hónapos szobába, és bonyolult méréseket végzett. Megállapítást nyert, hogy a mennyezet egészen pontosan 3,014 méterre, azaz 3014 milliméterre helyezkedik el a padló fölött. Az eredményt a még otthonról magával hozott puha írónnal bejegyezte a zsebnaptárába. Ettől megnyugodott, s megkönnyebbülve szemlélte ismét a mennyezet repedéseit.

Egy idő után azonban báró Sülysápi újra hazahozta a műszereket, mert most amiatt kezdett el nyugtalanodni, hogy korábban pontatlanul végezte a szükséges méréseket. Az eredmény most éppen 3 méter, azaz 3000 milliméter lett. Mikor az újonnan nyert adatot bevezette a zsebnaptárába, észrevette, hogy az előző mérést éppen két héttel korábban eszközölte. Homlokán gyöngyözni kezdett a veriték: ez arra mutat, hogy a mennyezet naponta pontosan egy milliméterrel süllyed!

Emberfeletti önuralommal egy hónapig türtöztette magát, de egyáltalán nem lepte meg, hogy a legújabb eredmény 2,969 méter, azaz 2969 milliméter, mivel a mérést 1957. április 1-jén hajtotta végre, és báró Sülysápi jól tudta, hogy a március minden évben harmincegy napos. Lázasan számolni kezdett. Ezek szerint addig nem maradhat a csökkenő légtérű szobában, amíg doktori értekezése a fundamentális invariánsok átértékeléséről elkészül. A mennyezet ugyanis 1960 márciusára több mint egy métert süllyed majd, s mivel báró Sülysápi cipőben 185 centiméter magas volt, eljön a pillanat, hogy többé nem egyenesedhet fel.

Elhatározta, hogy a fejleményekről nem tájékoztatja a háziurat és professzorát sem. Minden erejét összeszedve dolgozott. Számításaiába vagy hiba csúszott (olykor Von Neumannra gondolt, aki szerint a mérendő objektumról szerzett ismeretek függetlenek a környezet és a szubjektum közt önkényesen megvont határtól), vagy gyorsult a mennyezetsüllyedés. 1958 októberében, két évvel amaz emlékezetes október után elhatározta, hogy aládúcolja a mennyezetet, mert karácsonyra beüti a fejét, ha felegyenesedik. Az aládúcolást a legnagyobb titokban végezte, éjjelente, minden segítség nélkül cipelte szobájába a gerendákat és az ácskapcsokat. A háziúr és lakótársai semmit sem vettek észre.

Amikor már csak nagy nehézség árán tudott felemelkedni az ágyról, mert a meny-

nyezet a gondos aládúcolás ellenére is kérlelhetetlenül süllyedt, báró Sülysápinak még volt ereje arra gondolni, hogy talán a padlón kellene megágyaznia, mivel a mennyezetsüllyedés bármikor váratlanul abbamaradhat, s akkor mégis befejezheti a disszertációját, mely professzora szerint korszakos jelentőségű eredményt ígér.

Utolsó napjaiban már nem is evett. Folyton az a filozófus járt az eszében, aki szerint mindnyájan egyenlőnek születünk. „Nem volt igaza – gondolta Sülysápi –, nem volt igaza a franciának, nem a születésben, hanem a halálban vagyunk egyenlők.”

A pusztulásra ítélt, hajdani uralkodó osztályok egykor kiváltságokkal rendelkező tagja életében először boldog volt.

Nagy- vagy Csendes-óceán

Csabay Márta negyedéves orvostanhallgató-nő az októberi eseményeket követő márciusban érkezett az Egyesült Államokba.

Hosszú, hullámos szőke hajának hamarosan számtalan hódolója akadt a Csendes-óceánhoz közel eső *campuson*. Csabay Márta már korábban is megszokta, hogy mindenféle hódolói támadnak, most azonban ezeket az egészséges fogsorukat mutogató, vállas és napbarnított amerikai fiúkat nem vette túlságosan komolyan, noha szívesen üldögélt társaságukban a *campus* cafeteriájában, ahol a makulátlan egyenruhát viselő személyzet a nap minden órájában frissen készített hamburgert és jéghideg Coca-Colát szolgált fel higiénikus körülmények között.

Amikor a napbarnított vállú, hófehér fogsorú hódolók hada belátta, hogy ernyedetlen erőfeszítésüket sohasem koronázza maradéktalan siker, lassan-lassan elmaradozott. Csabay Márta negyedéves medika ugyanis, maga sem tudta pontosan, miért, sohasem állt kötélnek.

Úgy tűnt, mindez csöppet sem zavarja Csabay Mártát sikeres tanulmányi előmenetelében; tanárai mindig meglegedetten nyugtázták, hogy lelkiismeretesen készül vizsgáira, és a laboratóriumi kísérleteivel sem ügyetlenkedik; voltaképpen minden esélye megvan arra nézve, hogy tanulmányai eredményes befejezése után megállja helyét az amerikai egészségügy szolgálatában, annak ellenére, hogy menekült diákként érkezett ide nemrégiben.

Egy idő után Csabay Márta, mert ösztöndíját aggodalmas gondossággal mindig beosztotta, vásárolt magának egy ütött-kopott *Oldsmobile*-t, és szabadidejének nagy részét azzal töltötte, hogy a tengerhez közel fekvő mamutfenyőerdőt járta lankadatlan szorgalommal. Az elmélyült tanulás mellett maradt ideje arra is, hogy a kaliforniai őserdő csendjében élete alakulásának legutóbbi szakaszán elgondolkozzék.

Autós barangolásai közben egyszer váratlanul a Csendes-óceán partján találta magát. Magasan az irtatlan víztömeg fölött, ahol szinte függőlegesen zuhan le a part, egyszerre csak ott állt a vörösen lenyugvó nap óriási korongjával szemben.

A látványtól Csabay Márta végzős medikát féktelen jókedv kerítette hatalmába. Érezte, hogy most énekelni kell. Még végig sem gondolta mindezt, máris csengő hangon tört fel belőle a diadalmos énekszó: – ...és a Csendes-óceánnal véget érnek a csaták...

Csabay Márta végzős medika ezek után nem gondolt többé Istvánra, és miután kitüntetéssel befejezte tanulmányait, férjhez ment az első vakítóan fehér fogakkal rendelkező fiatalemberhez, aki útjába került.

Ettől kezdve Mrs. Martha Sidwickként emlegették régi és új barátai.

Az utolsó kockafestő mester

Pietersz van der Aa, nyolcvankilenc éves vashartyáni lakos volt Európában az utolsó kockafestő mester. A kockafestés mestersége apáról fiúra szállt a családban, Pietersz van der Aanak azonban nem voltak gyermekei. Apja a nagy háború előtt még büszke bálkirálynők és oldalszakállas uracsok által perditett kockákra festette vissza a számjegyeket helyettesítő fényes, fekete pontokat; súlypáttal hígított ólomfestékekkel dolgozott. Nagyítót és nagy ügyességet kívánt a kockafestés mestersége; ha a mester keze megremegett, a sűrű festék könnyen elkenődött. Ilyenkor a család nőtagjai, esténként, kés élével hányták a vizet a festékkeverő tégelybe.

Pietersz van der Aa egyre kevesebb megrendelést kapott, pedig az elefántcsont sárgulásából egyedül ő tudta hitelesen megállapítani a kocka életkorát, de ez nem érdekelte a mai hazárdjátékosokat, azok inkább a tőzsdén játszottak, vagy komputergrafikát színezték személyi számítógépükön.

Pietersz van der Aa alagsori műhelyében búslakodott a világ folyásán és az ózonrétegben keletkezett repedéseken, amikor két furcsa külsejű idegen toppant be. Egyikük különös kockát kotort elő köpönyege alól. Az erősen megsárgult, hajszálrepedésekkel teli kockán megkopott koponyák helyettesítették a fekete pontokat. Mialatt nagyítójával vizsgálta, Pietersz van der Aa torka kiszáradt az izgalomtól, alig tudott nyelni.

– Ezen a kockán nyertük el Krisztus köntösét – jelentette be az egyik fekete kámzsás idegen, és alig észrevehető habozás után hozzátette: – *diviserunt vestimenta mea et super vestem meam miserunt sortem.*

– *János evangéliuma, 19:24* – szólalt meg a másik fekete kámzsás is, és kacsintott.

Somlyó György

HOMMAGE À KAVAFISZ

I

Egy irodalmi lány, Kr. u. 1930-as évek vége, Budapest

Olyan volt, mint egy riadt kis őzike,
akit mindjárt megesznek az irodalom fogcsattogtató ifjú vagy élteesebb lionjai,
és belül attól rettegett, hogy meg is eszik,
és kívülről is az volt a látszat, hogy megeshetik vele,
mutatkoztak olyan jelek, hogy féltetni lehetett ettől.

Túlzottan félt a látszatoktól is, mintha ezzel a félelmével inkább táplálni mint elnyomni
kivánná azokat,

hogy a látszatok talán valóban látszatoknak látsszanak.